

dr hab. inż. Katarzyna Tokarczyk-Dorociak
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
Wydział Gospodarki Przestrzennej i Architektury Krajobrazu
Katedra Architektury Krajobrazu

Wrocław, 7 lutego 2024 r.

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej Pani mgr inż. Małgorzaty Bartyny-Zielińskiej
pt.: „Zieleń miejska w zapisach dokumentów planistycznych Wrocławia z lat 1989-2022 –
podejście ewolucyjne”**

1. Podstawa formalna

Recenzję wykonano na podstawie uchwały Rady Dyscypliny Naukowej Architektura i Urbanistyka Politechniki Wrocławskiej z dnia 25.09.2023 r. oraz pisma Przewodniczącego ww. rady w sprawie przygotowania recenzji w przewodzie doktorskim Pani mgr inż. Małgorzaty Bartyny – Zielińskiej, tytuł pracy: „Zieleń miejska w zapisach dokumentów planistycznych Wrocławia z lat 1989 – 2022 – ewolucja podejścia”.

Przy opracowaniu recenzji kierowano się także opisem wymogów jakie spełniać winna rozprawa doktorska, zawartymi w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dn. 14 marca 2003 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789).

2. Ogólna charakterystyka rozprawy

Rozprawa doktorska pt.: „Zieleń miejska w zapisach dokumentów planistycznych Wrocławia z lat 1989 – 2022 – ewolucja podejścia” została wykonana na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej, pod kierunkiem dr hab. inż. arch. Magdaleny Belof, prof. PWr oraz promotora pomocniczego dr inż. arch. Tomasza Majdy.

Rozprawa zawiera wszelkie konieczne części i rozdziały wymagane w tego typu dysertacjach. Rozprawa została zawarta w dwóch tomach. Tom I liczy 153 strony i zawiera główną część merytoryczną rozprawy. Zawarto w nim 5 tabel oraz 62 ilustracje. W dysertacji odwołano się do 111 publikacji oraz 429 aktów prawnych, w tym 4 Uchwał w sprawie uchwalenia Studium

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia oraz 413 Uchwał w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Wrocławia, które stanowią materiał źródłowy ocenianej rozprawy doktorskiej. W liczącym 496 stron tomie II zestawiono wyselekcjonowane zapisy dotyczące zieleni i zagospodarowania wód opadowych pochodzących z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla Wrocławia.

Rozprawę inicjuje wstęp składający się z 6 podrozdziałów. Autorka przedstawia w nim przedmiot i zakres badań, cele pracy i hipotezy badawcze a także przyjęte metody badawcze. We wstępie zawarty został przegląd piśmiennictwa. Kolejna część pracy przedstawia ewolucję podejścia w planowaniu terenów zieleni w miastach europejskich począwszy od początku XX w.. Rozdział ten zawiera także słownik pojęć, w którym Autorka szczegółowo definiuje najważniejsze pojęcia. W tej części rozprawy zawarto także opis uwarunkowań formalnych w kontekście globalnych trendów, z podziałem na poziom międzynarodowy (globalny) oraz europejski. Trzeci rozdział rozprawy to obszerny i bardzo szczegółowe przedstawienie ewolucji planowania zieleni we Wrocławiu w latach 1989-2022. W kolejnej części Doktorantka prezentuje przegląd planowania zieleni w Polsce, na przykładzie Warszawy, Krakowa, Gdańska, Poznania oraz Łodzi a także przedstawia wyniki badania jakościowego dotyczącego zmiany postaw zawodowych planistów i urzędników miejskich. Pracę kończy próba oceny ewolucji podejścia do planowania zieleni w Polsce, w którym zawarto podsumowanie badań oraz wskazania dla dobrych praktyk w zakresie planowania zieleni miejskiej.

3. Ocena rozprawy doktorskiej

Celem poznawczym rozprawy doktorskiej jest zdiagnozowanie dynamiki zmian trendów w planowaniu zieleni we Wrocławiu w ostatnich trzydziestu lat, czyli po transformacji w Polsce. Doktorantka sformułowała trzy cele pracy:

- Uporządkowanie pojęć związanych z planowaniem zieleni i powiązanie ich z nowymi trendami w planowaniu miast.
- Prześledzenie ewolucji zapisów dotyczących zieleni w dokumentach planistycznych miasta i wskazanie jak przekładają się one na kształtowanie zieleni we Wrocławiu.
- Identyfikacja problemów związanych z przeniesieniem idei, tendencji, w szczególności w odniesieniu do błękitno-zielonej infrastruktury, na zapisy w dokumentach planistycznych.

Pierwszy z nich ma charakter przeglądowy, jednak w toku prowadzenia badań naukowych realizacja tak postawionego celu jest niezbędna z uwagi na konieczność przedstawienia stanu wiedzy z perspektywy prowadzonych analiz. Kolejne dwa mają już charakter *stricte* naukowy i są powiązane z hipotezami badawczymi, które Autorka postawiła na początku dysertacji. Weryfikacja hipotez była wspomagana prawidłowo postawionymi pytaniami badawczymi.

W pracy zastosowano metody badań jakościowych, w tym: przegląd literatury, analizę krytyczną i porównawczą materiałów źródłowych tekstowych i graficznych, metodę syntezy i wnioskowania, studium przypadku oraz przeprowadzono wywiady ustrukturyzowane. Autorka wspomina także o zastosowanych metodach ilościowych, ale moim zdaniem zastosowane metody należą jednak do badań jakościowych.

Praca stanowi zwarte, kompleksowe opracowanie monograficzne przedstawiające ewolucje podejścia do zieleni w zapisach planistycznych Wrocławia z lat 1989-2022.

Pierwszy rozdział pracy to wprowadzenie, z omówieniem stosowanych metod oraz materiałów a także przegląd piśmiennictwa. W drugim rozdziale zawarto staranny i wyczerpujący opis zmiany paradygmatu planowania terenów zieleni miejskiej w miastach europejskich i Stanach Zjednoczonych Ameryki. Zawarto w nim także słownik pojęć, który spełnia rolę porządkującą rozumienie kierunków i nurtów, które pojawiły się od przyjęcia Karty Ateńskiej do czasów obecnych. Rozdział kończy omówienie dokumentów międzynarodowych oraz unijnych istotnych dla zagadnienia kształtowania zieleni w miastach. Ta część jest bardzo dobrym tłem do dalszych rozważań.

Trzeci rozdział to najobszerniejsza część dysertacji. Autorka z ogromną skrupulatnością oraz rzetelnością zestawiała informacje dotyczące planowania zieleni oraz gospodarowania wodami opadowymi w latach 1989 – 2022 we Wrocławiu. Rozdział ilustrują grafiki prezentujące rysunki mpzp oraz studiów a także dokumentacja fotograficzna pokazująca w jaki sposób zapisy planów realizowane są w rzeczywistości. Jako autora zdjęć wskazano Grzegorza Rajtera, jednak nie wyjaśniono jaka jest jego rola w pracy. Zakładam, że był to fotograf wykonujący na zlecenie Doktorantki dokumentację fotograficzną (z przekazaniem praw autorskich). Ta część pracy ma bardzo duże znaczenie w kontekście wykazania w jaki sposób ewoluowało podejście do uwzględniania zieleni oraz gospodarowania wodami opadowymi – zagadnień niezwykle istotnych z punktu widzenia zmiany klimatu, ochrony bioróżnorodności oraz jakości życia mieszkańców.

W kolejnym rozdziale Doktorantka przedstawia podejście stosowane we Wrocławiu w porównaniu do praktyki planistycznej w innych polskich miastach (Warszawy, Krakowa, Gdańska, Poznania oraz Łodzi). Miasta te zostały wybrane nieprzypadkowo. Autorka wyjaśnia, że jednym z kryteriów wyboru była liczba ludności, a drugim posiadanie własnych pracowni projektowych, co pozwalało na prowadzenie spójnej polityki w zakresie planowania przestrzennego. Doktorantka wykazała, iż Wrocław wyróżnia się pozytywnie w zakresie ochrony terenów zieleni oraz drzew, wypracowania „strefy zieleni” oraz nałożenia obowiązku zagospodarowania wód opadowych.

Ewolucja podejścia do zieleni polityce przestrzennej jest związana także ze zmianą postaw zawodowych planistów oraz urzędników miejskich. Doktorantka podjęła się próby zbadania tego zjawiska we Wrocławiu, przeprowadzając wywiady z piętnastoma anonimowymi respondentami z Wrocławia oraz jednym respondentem z Manchesteru. Wywiad z przedstawicielem urzędu miejskiego w Manchesterze został potraktowany jako punkt odniesienia, został przeprowadzony jako pierwszy i na jego podstawie doprecyzowano pytania zadawane urzędnikom w Polsce. Ta część dysertacji rodzi najwięcej pytań. Po pierwsze w jaki sposób były analizowane wywiady? Czy były nagrywane, poddawane transkrypcji a następnie analizowane? Według jakich kryteriów dobrano respondentów? Dlaczego uznano próbę badawczą za wystarczającą? Przy interpretacji wyników uzyskanych z wywiadów interesujące byłoby także sprawdzenie czy odpowiedzi różnią się w zależności od stażu pracy oraz wykształcenia. Włączenie do doktoratu wywiadów z urzędnikami oceniam jako kolejne źródło danych pozwalających na identyfikację i ocenę czynników wpływających na zmianę podejścia do zieleni w planowaniu przestrzennym Wrocławia.

Piąty rozdział to podsumowanie badań oraz wskazania dla dobrych praktyk w zakresie planowania zieleni miejskiej. Doktorantka odpowiedziała na wszystkie postawione pytania badawcze oraz prawidłowo zweryfikowała postawione hipotezy.

Ogólna ocena dysertacji jest bardzo dobra. Autorka prowadzi narracje w sposób płynny, posługując się poprawną terminologią. W tekście znajdują się liczne przypisy dolne oraz odwołania do literatury. Prawidłowo i bardzo starannie został przygotowany Tom II rozprawy, który zawiera zestawienia wyselekcjonowanych zapisów z analizowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla Wrocławia.

W przyszłości warto kontynuować rozpoczęte badania, uzupełniając je o kolejne cenzury czasowe, a także ocenę skuteczności zmiany podejścia do uwzględniania zieleni oraz zagadnienia gospodarowania wodami opadowymi. Rekomenduję także, by pracę opublikować (po redakcji i nieznacznym skróceniu, z załącznikami w formie cyfrowej). Stanowiłaby ważny materiał do badań porównawczych oraz do celów dydaktycznych.

Uwagi o charakterze redakcyjnym:

- Rozdział 1.5 powinien zostać zatytułowany: Metody i struktura teoretyczna badań. Metodologia to nauka o metodach stosowanych w danej dziedzinie wiedzy.
- W pracy warto dodać schemat prowadzenia badań, pokazując także powiązania pomiędzy poszczególnymi etapami badań. Dodatkowo metody badawcze są opisane w różnych częściach pracy. Łatwiejsze w odbiorze i poprawniejsze z punktu widzenia redagowania prac naukowych byłoby omówienie wszystkich wykorzystanych metod w rozdziale

metody (przykładowo dopiero w rozdziale 5 wskazano regulacje i parametry, które były analizowane w toku prac badawczych).

- Rozdział 4 zyskałby przy podziale na dwa oddzielne rozdziały, ponieważ podrozdziały 4.1 i 4.2 stanowią odrębne merytorycznie części.
- Rozdział 5 – czy w tytule nie powinno być odniesienia do Wrocławia?
- W podrozdziale 5.2 powinny, zgodnie z tytułem, mieścić się wyłącznie wskazania o charakterze aplikacyjnym, z pominięciem pierwszego podpunktu, który ma charakter podsumowania.
- W pracy znajdują się drobne usterki w składzie tekstu, ale nie mają one wpływu na ocenę pracy.

4. Podsumowanie

Resumując, rozprawa doktorska Pani mgr inż. Małgorzaty Bartyny-Zielińskiej pt.: „Zieleń miejska w zapisach dokumentów planistycznych Wrocławia z lat 1989-2022 – podejście ewolucyjne” stanowi oryginalne rozwiązanie ważnego problemu naukowego o istotnym znaczeniu praktycznym. Recenzowana praca jest także dowodem na ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki, jej umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej oraz wnioskowania na podstawie uzyskanych wyników. Zgodnie z wymaganiami formalnymi rozprawa jest opatrzona streszczeniem w językach polskim oraz angielskim. Uwagi zawarte w recenzji mają charakter dyskusyjny i nie wpływają na całokształt mojej wysokiej oceny.

Niniejszym stwierdzam, iż oceniana rozprawa spełnia warunki określone w art. 16. 1. Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.). Wniosuję do Rady Dyscypliny Architektury i Urbanistyki Politechniki Wrocławskiej o przyjęcie pracy oraz dopuszczenie jej do kolejnych czynności przewodu doktorskiego w dyscyplinie Architektura i urbanistyka.

Biorąc pod uwagę aktualność i kompleksowość przeprowadzonych badań oraz ich duże znaczenie aplikacyjne wnioskuję o wyróżnienie pracy doktorskiej Pani mgr inż. Małgorzaty Bartyny-Zielińskiej.

Katarzyna Tokarczyk-Dorocak